

UN TOPOR DE LUPTĂ DIN CUPRU, DESCOPERIT LA BEREVOEȘTI-MUSCEL

Ultima etapă a neoliticului, ce ilustrează pe întinse arii culturale și aproape pe întregul curs al celui de-al III-lea mileniu î.e.n. epoca ceramicii pictate, completează mereu locurile albe ale hărții arheologice, cu mărturii legate de un moment important în dezvoltarea forțelor de producție: pătrunderea primelor unelte metalice — respectiv din cupru, ce avea să înlocuiască treptat, deschizând drumul etapelor superioare ale bronzului și fierului, utilajul străvechi-tradițional: unelte litice.

În depresiunea Cîmpulung-Muscel, din Subcarpații Getici, prezența începuturilor cuprului n-a fost semnalată stratigrafic pînă astăzi, iar o evidență a descoperirilor întâmplătoare, pe această linie, o socotim mai mult decît relativă. Pentru acest motiv, semnalarea oricărei urme de acest fel nu trebuie subestimată. Dimpotrivă, analizată judicios, ar putea contribui la concluzii importante. De aceea considerăm că prezentarea unei piese, găsită de un pădurar, în raionul Muscel, în comuna Berevoești-Pămînteni, în punctul « Virful văii lui Arei », poate prezenta importanță.

Este vorba de un topor, din cupru, dublu, cu brațele « în cruce », cu gaură de înmănușare; are un braț-topor cu tăișul vertical și un braț-teslă cu tăișul orizontal, perpendicular pe primul.

Brațele sînt perfect egale ca lungime (0,085 m) și ușor arcuite în jos. Grosimea medie 0,016 m, iar diametrul găurii de înmănușare de 0,031 m, lipsindu-i însă manșonul tubular aflat, pe o parte sau pe ambele, la exemplarele similare. În schimb, partea inferioară a găurii are două prelungiri, așezate asimetric, de o parte și de alta a găurii de înmănușare, în scopul de a fixa mai bine mînerul.

Greutatea piesei este de 0,472 g, iar materialul folosit — prin turnare și ciocănire subsecventă — este cuprul, de o culoare roșie pronunțată, specifică minereului de la Baia de Aramă, care nu conține argint, ca cel din Transilvania ¹.

¹ Niculescu-Otin, *Contribuțiuni la metalurgia antică a cuprului în țările locuite azi de romîni*, în *Academia Romîna, Publicațiunile fondului Vasile Adamachi*, nr. XXXVIII, București, 1913, p. 373.

Pe partea superioară a brațului-topor se recunoaște ușor o nervură rămasă de la turnare. Ca aspect general piesa prezintă o patină de un verde-bronz uniform¹.

Ne aflăm, fără îndoială, în fața unui exemplar din tipologia cunoscută a topoarelor de luptă din cupru, din neoliticul târziu. Este o formă mai evoluată a tipului de topor din cupru: cu brațele în cruce. Piesa este prea mică pentru o unealtă cu posibilități de randament real în producție, prea zveltă și fasonată, dar a putut fi folosită ca armă în luptele date de războinici sau vânători, purtători ai culturilor ceramicii pictate — care au creat-o — în aria dunăreană și balcanică a complexelor Gumelnița și Sălcuța.

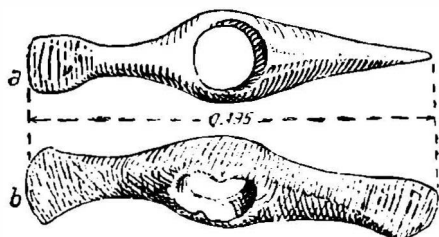

Fig. 1. — Topor de cupru, descoperit în depresiunea Cimpulung-Muscel.

altă producție — exceptînd vînătoarea și luptele — cuprul fiind lipsit de rezistența necesară unei unelte pentru o oarecare durată de întrebuințare, fie în prelucrarea unor materii dure, minerale, sau chiar organice, ca lemnul etc.

Ceea ce este însă evident, este înrudirea armei în speță cu topoarele din cupru, cu două brațe, de tipul Vidra³ și cu numeroasele exemplare de acest fel, descoperite în Bulgaria⁴, toate cuprinse în marele cerc egeean.

Descoperirea izolată a acestui exemplar, aflat oarecum în afara ariei unei așezări cunoscute, adus probabil prin schimb, unicul aflat pînă acum în depresiunea Cîmpulungului, ar putea întări — și prin lipsa vizibilă de uzură — opinia unor specialiști⁵, potrivit căreia aceste obiecte din cupru vor fi continuat să servească — concomitent cu utilizarea neîndoielnică de arme — ca lingouri-bare pentru circulația metalului, în relațiile de schimb între triburi. Aceasta, cu atît mai mult cu cît primele topoare de cupru, din faza anterioară a neoliticului mijlociu, au folosit cu certitudine ca simboluri de valoare materială.

Oricum am interpreta valoarea piesei sub raportul utilitar din epoca creării ei, importanța pe care o are astăzi, pentru completarea repertoriului arheologic al topoarelor din cupru din R.P.R., este fără îndoială reală.

FLAMINIU MÎRȚU

¹ Piesa se află în Muzeul raional Cîmpulung-Muscel, sub nr. 1230/1956.

² Cum susține M. Roska (în *AÉ*, 1928, p. 52—53 și în *Közlemények-Cluj*, II, 1, 1924, p. 15—17), dar fără temei, după cum atrage judicios atenția Dorin Popescu (în *Materiale*, II, 1956, p. 197).

³ Dinu V. Rosetti, *Săpăturile de la Vidra*, în *PMMB*, I, 1934, p. 6 și urm. și fig. 42.

⁴ *Istoria Romîniei*, I, p. 56.

⁵ I. Nestor, *Asupra începuturilor metalurgiei aramei și bronzului în R.P.R.*, în *Studii și referate privind istoria Romîniei*, I, 1954, p. 48—49.

МЕДНЫЙ БОЕВОЙ ТОПОР, НАЙДЕННЫЙ В БЕРЕВОЕШТИ-МУСЧЕЛ**РЕЗЮМЕ**

Автор описывает первый металлический предмет такого типа, найденный в котловине Кымпулунг-Мусчел. Принимая во внимание размеры этого орудия и непрочность металла, из которого он сделан, автор считает, что речь идет о боевом топоре, а не об орудии. Поскольку признаки износа отсутствуют, не исключено, что топор служил материальным символом межплеменной меновой торговли.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Медный топор, найденный в котловине Кымпулунг-Мусчел.

**HACHE DE GUERRE EN CUIVRE
DÉCOUVERTE À BEREVOEȘTI-MUSCEL****RÉSUMÉ**

L'auteur présente le premier objet métallique de ce genre découvert dans la dépression de Cîmpulung-Muscel. Prenant en considération les dimensions de cet outil et la résistance limitée du métal dont il est constitué, il considère qu'il s'agit d'une hache de guerre et non d'un outil. De même, l'absence de marques d'usure n'exclut pas l'éventualité que cette pièce ait servi de symbole matériel dans les relations d'échanges entre tribus.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Hache de cuivre découverte dans la dépression de Cîmpulung-Muscel.
